

SÕNUMID

Aimla küla juubelpidustused

Priit Aimla ja Jüri Aarma poolt juhitud peopäev oli sündmusterohke ja ääretult põnev. Pealinnast tulnud mehed lugesid ette riimpajatuse, mille lugeja leiab sellest lehenumbri. Pärast lipu heiskamist, mida tegi sel kevadel rahvakunstimeistri tiitliga pärjatud Voldemar Luht koos perekonnaga, kutsuti mälestustahvli avamisele Kolga-Jaani koguduse õpetaja Hans Tooming. Seejärel sai sõna külaelanik ja ajaloo huviline Arno Tampere, kes oli käinud koguni arhiivides Aimla mõisa 450 aastastest minevikust materjali kogumas ja avastanud mitmeid huvitavaid fakte. Rahva ette astusid rääkima ka rahvastikuminiister Katrin Saks, eksminister Lagle Parek ja Omavalitsuste Liidu esindaja. Leiti, et Kuhjaveere ja Tääksi külades on samuti palju ära tehtud ja tänati Olustvere vallavalitsust, kes aitab kaasa külade liikumisele. Are Aua ütles oma kõnes, et küla, kus on kiik ja võrkpalliplats - see elab. Tä kiitis valla inimesi ja tödes, et võim on valla volikogus külade käes, sest esindatud on kõik küla vanemad.

"Aimla Roosiks" tituleeriti küla vanem Piret Tiirusson. Rahvas käis vaatamas näitust tühjakäänud poeruumis. Väljas olid fotod küla taludest, külanaisete kaunis käsitöö, Eda Luhti koostatud huvitav kroonikaraamat ja väljapanek küla ajaloo kohta, mida kommenteeris Arno Tampere. Kultuurilist meelelahutust pakkusid sel päeval segakoor "Lehola," Tääksi segarühm "Õerutajad," Olustvere eakate tantsurühm, Tääksi naistantsurühm, Mustla rahvamuusikakapell ja õhtu lõpus mängis tantsuks ansambel "Boomer". Aimla juubelpidustustega olid seotud paljud inimesed, keda Piret Tiirusson ajalehe kaudu tänada palus. Kiidusõnu jagus tal ka kõikidele

teistele külaelanikele. Eriti tahtis ta tänada Vilja Prometit, kes annetas oma valmistatud külasümboolikaga särgid, kruusid ja seinataldrikud oksjoni läbiviimiseks, samuti Anneli Putnikut, kelle kunstnikutööd saavad kõik Aimlasse sõitnud inimesed näha, sest tema tehtud küla kaardi abil on võimalik üles leida iga talu.

FOTOD:

1. Aimla peokülalised.
2. Aimla visiitkaart.
3. Aimla vapp.
4. Aimla vapi õnnistamine.
5. Aimla päeva vedajad.

Aimla Naisseltsis

Seoses külaliikumise elavnemisega otsustasid Aimla õrnema soo esindajad, et nad jätkavad 1930-ndatel aastatel tegutsenud Naisseltsi tegevust. Juba on korraldatud kohtumisõhtuid ja aidatud läbi viia küläüritusi. Haljastusspetsialist Ilvi Herronen on käinud rääkimas aia kujundamisest ja Tupperware müügiesindaja on tutvustanud nõusid. Koos on õpitud ka toiduvalmistamist. Naisselts pani üles

juubelpidustuste tarbeks vanasse poeruumi näituse, millel oli palju tänulikke külatajaid. Seltsi toimekaks esinaiseks on Maine Kitse, kes on seotud ka heategevusorganisatsiooni Eesti Caritas projektiga ja ta on võtnud nagu paljud teised Aimla pered suveks oma perre vene rahvusest lapsi, et võimaldada neil õppida cesti keelt.

SÕNUMID

Rein Rannap jäi kontserdiga Suure-Jaanis rahule

Pärast kontserti kirikus andis Rein Rannap intervjuu, kus ta rääkis järgmist: "Hea publik, hea pill ja hea akustika - need kolm kokku andsid mulle võimaluse eriliselt nautida musitseerimist. Kõik kontserdid on erinevad. Eks täna siin oli palju väga head, aga miskipärast selle viimase solemio ajal läks mul ühte pedaali vajutades mitu astet korraga ja pidin loosse katkestuse tegema. Selles mõttes läks halvasti, et see väike aps juhtus. Nii et enamuse ajast olin ma väga õnnelik ja nagu ma kuulajatele ka ütlesin - siin on väga eriline akustika. Vaba improvisatsiooni ajal seadsin kahjuks vale eesmärgi, tahtes nautida vaba musitseerimist ja pakkuda naudingut kuulajale.

Hiljem sain aru, et tuleb hoopiski otsida neid kõlasid, mis siin ruumis resonanceerivad. Seega vabast improvisatsioonist ei tulnud suurt midagi välja. Kuid lugu "Lapsepõlvkodu" vibreeris ja resonanceeris siin kirikus eriliselt. Sain aru, et asi oli ühest küljest helistikus, aga teisest küljest meeleolus ning klaveri faktuurides ehk saatevõtetes. Sellest tulenes ka see haruldane ülemhelerikas ruumikaja. Ka Liszt sobis siia suurepäraselt, nii et mängida oli väga hea. Publik tundus olevat eelneva kuulamiskogemusega. Kuid ma pean suutma ennast tõestada igas ruumis ja keskkonnas."

Jutu lindistas ja pani kirja Jaanus Siim

Rein Rannap peale kontserti autogramme jagamas.

Ülde küla muudatuste teel

Kuna naaberkülad juba paar aastat külaliikumises aktiivselt kaasa on löönud ja mõnusat seltsielu elanud, ärkas ka Ülde küla kadeduse tõukel talveunest ning vahetult peale Aimla aastapäevapidustusi kogunes külarahvas esimesele küla koosolekule, et valida külavanem ja oma külaelule ka veidi värvi

sisse saada. Kohal olid ka Kaja Kaur liikumisest Kodukant Viljandimaa ja naaberküla Kuhjaveri külavanem Romeo Mukk. Külavanem jäi küll seekord valimata, kuid valiti küla initsiatiivgrupp ja õhus oli midagi ise-ära-tehtahtmise hõngu. Algas on tehtud - soovime edu!

Teateid Kuhjaverest

5. augustil toimunud Olustvere valla külade spordipäevast tuleb pikemalt juttu septembrikuu Leoles. Avaldame regionaalministri Toivo Asmeri, justiitsministri Märt Raski ja vallavanem Are Aua mõtteid. Sel päeval toimusid võistlused lastele, naistele ja meestele. Simmani vahele mahtus laste limbotants. Võimalik oli tutvuda uue Kuhjaveri Külalehega, mida annab kaheksandat korda välja MTÜ Kuhjaveri Küla Selts. Tire talu perenaine, toimetaja Urve Mukk kirjutab külalehes: "Külaliikumine Kuhjaveres toimub kolmandat aastat. Praeguses kiiresti muutavas ajas on see päris

pikk aeg, seda enam, et me oleme päris palju suutnud ära teha". Külalehes on veel juttu külamaja valmimisest, Taso Päeva meenutused, küla kaardikomplekti tutvustus, külavaheküsitlus, kokkuvõtte heakorralduskursist ja kohaliku uudised. Spordipäeva jääb meenutama ka imekena ja informatiivne voldik "Külaliikumine Olustvere vallas," kus kirjutavad Aimla külavanem Piret Tiirussõn, Kuhjaveri külavanem Romeo Mukk, Tääksi külavanem Rein Luup ja Olustvere Maanaiste Seltsi esinaine Tiit Kotsar.

Pokupäev

Aasta 2000 on raamatuaasta ja pole siis ime, et mõned tuntud tegelased raamatukaante vahelt lausa rahvassekasatuvad. Igatahes juulikuu eelviimasel pühapäeval aerutas Suure-Jaani järvel Puuko ja kallas kihaskokudest. See lõbus seltskond püstitas järve äärde kõrkjatest kaks onni, mis mahutasid pokurahva. Üheskoos hütikeses kihistades leiti, et see kaldaäär on elamiseks sobilik. Kuna pokudel kohe peavad jalad aeg-ajalt märjaks a a m a , korraldati Puuko eestvedamisel üks väga vesine võistlus. Kaks võistkonda pokusid kandsid tassidega järvest 10-liitristesse kaussidesse vett. Tegevuse käigus said pokud endale märjad varbad ja mõni aktiivsem oli koguni üleni märj.

Puuko sai oma sõprade kantseldamisega hiilgavalt hakkama ja tema juhendamisel harjutati veel kaelkookudega veepeudeliste kandmist, vankrirataste veeretamist ning mõõdeti kōdikartust talla alt.

Pole teada, kui kauaks pokud meie järve äärde laagrisse jäävad, nii et kiirustage, kui tahate neile külla minna! Muidugi on pokud väga-väga

Osa Pokurahvast oma onni ees.

ettevaatlikud: tajudes liikumist, tarduvad nad paigale ja keegi ei pea sassist mätast pokuks.

Pokudest saab lugeda ka Edgar Valteri raamatust "Pokumaa", kus kirjeldatakse paljusid nende toredaid tegemisi. Kuid raamatusse on lipsanud väike ebatäpsus: kirjaniku sõnade kohaselt pistavad pokud varbad niiskesse mulda ja mööda jalgu imbub neisse toit ja jõud - muud polevat neile söögiks vaja. Meie järve kaldal peatuvad pokud olid aga valmis kilode viisi komme ära sööma.

Jaanika Siim

Puuko mõõdab kōdikartust.

AUGUSTIMÕTTEID

August on lõikskuu, kuid ta on ka mädakuu. "Lõikavad" need, kellel on midagi lõigata: koolilõpetajad juba teavad, mida tähendas 12 aastat tööd ja alapidajad rõõmustavad samuti, kui saaki koguvad - ikka vastavalt tööpanusele.

Leole ei saa kahjuks saagi üle uhke olla, sest seekordne postipaun jäigi tühjaks, olgugi et üleskutseid kaastööle on korduvalt tehtud. Õnneks suvi nii sündmustevaene siiski ei ole olnud ja materjalirohkus tuleneb sellest, et meie kihelkonna külades leidub veel ürgeestiliku vaimuga inimesi, kellel jätkub energiat külaelu aktiivsemaks muutmisel.

Aimla küla 450-nda aastapäeva pidustused, millest mul oli rõõm osa võtta, avasid mu silmad mõistmaks, et paljukirjutud riik - see oleme tegelikult mina ja sina - ning külaelugi on selline nagu inimene, kes selles elab. Olen kuulnud inimesi rääkivat, et nad petvat riiki nii palju kui vähegi jaksavat. Aimlas kogetu sisendas minusse usku eestlusesse ja pani uhkust tundma töökatte maainimeste mõtete ja tegude üle. Seal jõudsin veendumusele, et külaelu ei sure kunagi välja, sest eestlaste tööarmastus ja koduhoid on väärtused, mis ei lase sellel kunagi juhtuda. Priit Aimla nimetas oma riimpajatuses Aimlat vähetuntud äärealaks. Aimla elanik Arno Tampere ütles oma peokõnes õigesti, et Aimla on vääriselupaik Eestimaa südames, kust kristallpuhas vesi jookseb nii Narva kui ka Pärnu ning küla on kaitstud keskkonda saastavate mõjutuste eest. Kolme päeva jooksul põlistalusid külastades jõudsin veendumusele, et elada tahaksin igas Aimla talus, sest nendes kodudes on seletamatult meeldiv viibida. Sain teada, et läbi aastakümnete on Aimla lapsed käinud koolis Tääksis, sest vaid väga lühikest aega olevat Aimlas

tegutseud kool. Ühes varasemas mõtiskluses kirjutasin Tääksi Põhikoolis valitsevast erilisest tugevast positiivsest energiast. Ka Aimla inimesed on läbi aegade Tääkisiga palju seotud olnud: kool, rahvamaja, kino - hariduse ja kultuuri järele tuli ikka Tääksi minna. Seekord jõudsid ka kõik külaelanikud oma jutuga Tääksi koolini, kus on õpetanud ja praegugi õpetavad paljud lugupeetud inimesed. Mul oli: au lähemalt tutvuda Tääksi Põhikooli nüüdseks endise õppealajuhataja Tiia Miksoniga, kes rääkis mulle mitmest õpetajast, kelle üle võiks iga kool uhke olla. Ainuüksi Olustvere valla külades elavatest inimestest saaks kokku panna huvitavat lugemist Leole lehele ja suur osa materjalist pakuks huvi kõigile eestimaalastele. Rahvastikuminister Katrin Saks ütleski oma peokõnes aimlalistele, et linnavurlena tunneb ta kadedust, sest tal pole omaküla.

Ma tänan kõiki aimlasi, kes meid fotograaf Jaanus Siimuga lahkesti vastu võtsid! Eriline tänu meeldivale taluperenaisele, kellel jätkus häid sõnu oma naabrite kohta ja kes vaatamata imekaunile kodule ei soovinud ajalehes sõna võtta. Seal koduõues seistes ja ilusaid lilleõisi vastu võttes oli mul tunne, et sattusin maisesse paradisi, kus ilmaelu sagin ja mured puuduvad. Tekkis tunne, et Aimla-kant on jumalate poolt õnnistatud paik. Teiste külade elanikele soovitan sõita Aimlasse kogemusi omandama, sest ainuüksi mõõda külateid sõites saate ideid, mis kasvõi oma talus järgmist väärriks. Ajalehes on rõõm kirjutada töökatel ja ärksa vaimuga inimestest, sest kellelt me muidu innustust ja energiat saaksime!

Toimetaja

MAAPERE

Perekond Luhtid Rukkisaadu talust

On suvehommik. Üle põldude ja läbi metsatuka lippab väike tüdruk sõbranna tallu mängima. Terve pika ning toreda päeva veedab ta Marega, et õhtul koos rahulolevana ja väsinuna küünilakka magama pugeda, sest Mare juures on põnev ja sama mõnus nagu kodus. Mare ema Vaikegi on talle otsekui teine ema, hea ja mõistev.

Nüüd on Anneli suureks saanud, aga sinna tallu kisub ikka tagasi, sest seal on armas ja kodune olla - Rukkisaadu talus lihtsalt on mingi eriline energia ja seal on alati, millest vaimustuda.

Vanaperemees Voldemar Luht on koguni valla sajandi inimeseks valitud, sest tema elutöö seoses hobustega on igikestva väärtusega.

Võimaluse eest Rukkisaadu talus käia tänan Olustvere sümfaatset vallavanemat Are Auat. Aimla küla sünnipäeval tuli härra Aua mu juurde ja näitas perekonda, kes oli kutsutud juubelipidustuste lippu heiskama. Hallipäine ja väarikas Voldemar abikaasa Vaikega, nende poeg Jüri abikaasa Edaga ja viimaste lapsed Jaak ning Silvia. Neid seal lipuplatsil nähes sain aru, et mul seisab

ees keeruline ja vastutusrikas ülesanne, sest kõikide poolt tunnustatud perekonnast ei ole lihtne kirjutada. Pärast kõiki kohtumisi Aimlas usun, et sellest perekonnast kuulevad eestimaalased edaspidigi ja küllap pannakse kirja põhjalik ja huvitav perekonna-lugu. Kohtumised selliste inimestega annavad indu ja elujõudu.

Voldemar Luht on suur kunstnik, kes oma eluajal omab küll teatavat kuulsust, kuid kellest sajandeid hiljem räägitakse kui omanäolisest ja ainulaadsest nähtusest Eesti kultuuris. Ilmselt ei

(järg lk.4)

Riimpajatusi Aimla ajaloost

Kus kungas, seal küla, kus mägi, seal mõis. Hoone, puiestik, toretsev taimla. Igal taimel on juured ja lehed ja õis. Ja ka nimi. S I I N tärkas kord Aimla.

Mitusada mõisa hoiab ajalugu seoses, paljudki on taastatud, mitmed ajas lahtunud. Juhan Maiste suurelises mõisa-koguteoses Aimla kohta pole andmeid mahtunud. Millal mõis täpselt kerkis - me mälu ei taasta. Õige kaal on vaid trükitud andmel: Tuhande viiesaja viiekümnendal aastal Peremeheks sai siin Johann Wrangell.

Juhtus nii, et ka Aimla käest kätte käis, Nagu kõik selletaolised rajandid. Muide - eestlasi sai veerand miljonit täis just keset kuueaastakonda sajandit. Tollal enne Vene-Liivi sõda raudselt polnud tiigrihüpet, Lennartit ja tiigrit, kuid üks rekordhüpe tehti siiski kaudselt: juba lugeda võis eestikeelset piiblit.

On ju vahva kokkusattumusi-aimamisi näha rahva saatusmärkidena kumavat? Niisiis - neli ja pool aastasadat aimlalist sai abi emakeelselt luterlikult jumalalt! ju ehk Jumal aitas taluda neid valusid, mis ei ellujäänul meelest lähe kunagi - pole ammu enam alles kõiki talusid, mida vägistasid kommunismi kuradid.

Aaviku, Hundiaugu, Jumika, Kalda ja Kase, Killesaare, Kitse, Kitsekungla, Kivisilla, Kivistiku; nimetused omavahel riimi end panna ei lase, kohalike hinges on need tänini ehk riimitagi ligistikku.

Kungla, Kuusiku, Laane, Lepardi, Lepiku, Nõmme, Metsahansu, Pardi, Saevski, Venesilla. Ongi loetud! Ise üles neid leidma ei olekski proovinud õnne, Arno Tampere mälu kogu me andmestik toetub.

Kui Saksa ja Venemaa sobing avas õuduste ukse, tuli leina ja mõnitust kaela koos punase väga. Kuid ka piinatud südames pakitses sünnimaa kutse, kodupaigale au andis Arno oma ainsama käega....

Käivad alati üheskoos reetmine, sõda ja ohvrid, sest kurjus ja kadedus kasvab kui takjas kesk põldu. Kas poleks nüüd paras aeg otsida üles need sohvrid, kes juhtisid mõnitusplaanide ja õuduste tõldu?

Kelle kaebel talurahvast süüdistati, Kelle vihje tuhanded viis vangideks? Kelle käsul hävitati, Siberisse küüditati, - on ehk aeg need alatused muuta bumerangideks...?

Aga püüeldes püha kättemaksu, matkides kompartei metsikust, ei jatkuks meil kunagi jaksu vältida järgmist eksitust!

Parem las enda ja Looja ees käed jätab puhtaks rahvas: varjujäänd punaseltseimees praadigu omas rasvas. Tõde ei salli salgamist, aga põdegu halvad me halastamist!

Me kaugemad vaevalt et aimame, mida leiab üks põline aimlane selles küllaltki vähetasuvast vähetuntud ääremaa asulas?

Ju kuskil on maailmas rihekam rohi, priskemad põllud ja hobused. Kadedad olla ei maksa, ei tohi: kodus on hädadki kodused.

Autor: Priit Aimla

Perekond Luhtid Rukkisaadu talust

Luhtide pere.

(algus lk. 3).

ole võimalik tervest maailmast leida teist inimest, kes hobuseid põhjalikult tundes on neid jäädvustanud paberile, kipsi, savisse, kivisse ja kõige rohkem puitu. 1984. aastast peale on ta tegelenud puunikerdamisega, et jäädvustada kõiki töid, mida kunagi on hobustega tehtud. Andeka kunstnikuna on ta väga hästi ära tabanud nii kauakestvast tööst väsinud hobuse kui ka kergetalgsed ratsaväehobused. Pensionieas on ligi 500 hobust inimeste, rakmete, vankrite-regede, põllumasinatööriistade ja muu varustusega kokku seatud. Nägin Luhtide kodus peale sõidurakendite (kirikusse, kosja, viimasele puhkepaigale jpm) veel hobuseid mitmesugustel töödel alates sõnnikuveost, -laotamisest ja kündmisest kuni viljalõikuse ja rehepeksuni, palgiveost piirituseveoni. Seal oli ka hobuste taga masinaid, mida vanaisadki pole näinud, nagu sõnnikulaoti või kartulipanekumasin või siis hobujõul ringiaetav rehepeksumasin. Tegelikult olin ma Luhtide näitusepaviljonis nagu ajalootunnis, sest seal olid

veel sellised tööd nagu Eestlaste küüditamine Siberisse, Lehola Lembitu, Andres sõitmas Kröödaga Vargamäele, Koolinõunik sõidab kooli, C.R.Jakobson sõidab Kurgialt Viljandi "Sakalat" toimetama ja paljud teised, mis kõik ajaloo elavaks muudavad. Taolist gigantset tööd ei saaks teostada, kui Voldemari kõrval ei oleks sellist abikaasat nagu Vaike. Kunstniku naine on raske olla, kuid raskusi pole Vaike kunagi peljanud. EPA zootehnikateaduskonna lõpetamise järel kohtus Vaike Voldemariga ning aastaid hiljem sai sellest liit umbes nagu Rembrandt' ja Saskial. Külarahvas ei hinda Vaiket sugugi vähem kui tema abikaasat. Mullegi meeldis nende omanäolises ja armsas kodus Vaike Luhtiga suhelda, sest Vaiket nagu vanaperemeestki oli huvitav kuulata. Minias Eda võitis Vaikelt ümber kinni ja ütles teda kallistades, et tal on maailma kõige parem ämm. Ma arvan, et

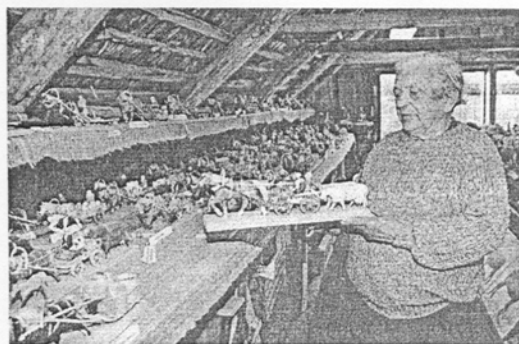
Eda on Vaikele hea ja vääriline minia: Eda aitab oma ämma majapidamises ja tema hooldada on ka mesilased, kellelt Eda juba teist aastat mett korjab. Eda korjab ka erinevaid ravimtaimi, nii et nende maakodu külastades viibisin otsekuu aroomiteraapiaseansil, rääkimata vaimuravist. Eda abikaasa, perepoeg Jüri käib küll töö, kuid temagi osa talutöödes on märkimisväärne - enamik masinaid ja mehekätt vajavaid töid on paratamatult noorperemehe õul. Üks raskemaid neist on heinategu, sest talus on alati hobuseid olnud. Külaskäigu ajal nägin ma õues ilusat ja prisket poni, kes kitsega võidu rohtu näksis. Õuemurul ringi jooksvatel Jaagul ja Silvial on muide õnn kasvada terveks ja tugevaks oma memme kitsepiima juues.

Kuigi mõnes mõttes on Luhtid tavaline

maapere, kes harib põldu ja kasvatab loomi, peaks Eesti rahvas sellele perele appi tulema ja aitama üles ehitada muuseumi, kus saaks säilitada Voldemar Luhti elutööd ning kajastada ka Tori hobuse, Eesti hobuse ja Eesti raskeveohobuse kasvatamise ajalugu; kus oleks kirjas ka Voldemari värvikas elulugu, millest ei puudu fakt, et lisaks hobuteadlase mainele on tema teeneks näiteks Viljandi surnuaia säilimine, sest punasel okupatsioonivõimul oli kindel plaan see buldooseritiga laiali lükata ja surnuaia asemele parkrajada.

Luhtide kodus on vastu võetud külalisi ka väljaspoolt Eestimaad ja Voldemar Luhti töid võib leida maailma kuklapooleltki.

Lõpetuseks ei saa jätta mainimata, et nende juurde Rukkisaadule tahaks aeg-ajalt külla lipata nagu Anneligi - saamaks kinnitust, et elul on mõte ja leidmaks iseendas üles selle väärtusliku, mille Luhtid on juba leidnud.

Voldemar Luht oma "näitusepaviljonis".

KUU KÜSIMUS

Milline oli Teie noorpõlve Aimla?

Jaan Kivisild Kuusiku-Matsi talust: "Vanasti oli Aimla kolm korda väiksem küla kui praegu. Külavanemat tollal ei olnud, oli vaid vallavanem. Mäletan Jaan Vahtramäed ja tema abi Peet Jürmanni. Esimest autot nägin Aimla vahel sõitmas umbes 1918. aastal. See kuulus Olustvere krahvile, kelle oma oli ka Aimla karjamõis. Olin väike poiss, kui praeguse Parika

talu kauplust ehitati. Küla oli siis palju ilusam kui praegu: ohakaid ja umbrohtu ei näinud kusagil. Talupiiride kiviaedade rajamine oli tollal suur töö. Sõbrapoissole mul palju, kuid neist pole ühtegi siin enam. Koolis sai käidud Tääksis ja seda maja enam alles pole, sest nüüd on uus ehitatud - isegi mälestusmärki pole selle koha peal. Hiljem õppisin Lõhaveres ja kahekümnendate aastate lõpus Vana-Võidus põllutöökoolis. Siis tulin talu tagasi. Sulaseid meil ei olnud. Pidudel sai käidud Tääksis. Aimlas kiigeplatsi ei olnud. Tääksis oli vallamaja ja meierei vahel. seltsimaja. See põles hiljem ära. Kuid peod toimusid kooli saalis. Nõukogude ajal oli siin meie talule päris lähedal kool küll, kuid ta tegutses lühikest aega.

Praegusest kodust aeti meid 1948. aastal välja, sest meid tunnistati kulakuteks, kuid õnneks Siberisse me ei sattunud. Elasiime metskonnas viiekesi toas, mille ehitasime hobusetallist. Hiljem kutsus Endel Aua, kes omasid hoidis, meid talu tagasi. Muidu oleks maaparandus talu laiali lükanud. Kuhjaveres põletasid venelased hulka talusid maha."

Hilda Sulg Kivisilla talust: "Esimene mälestus on mul Aimla Maanaiste Seltsist. Kaalimäe talus toimus kerimisvõistlus ja minu mamma võitis selle. Võisteldi, kes kõige enne linase lõnga keraks kerib. Arvestati sedagi, mitu korda kera maha kukkus. Minu mamma sai esimehe koha ja auhinna tordi. Kartsin veel, et teised selle ära söövad - ehk sellepärast ongi mul kõik selgelt meeles. Toimusid ka kangakudumiskursused. Külas rätsepat ei olnud, kuid kui oli vaja õmmelda, siis kutsuti Maeküläst rätsep Jaanus meile koos abilise ja kogu külarahvas lasi endale õmmelda, meil ruumi oli. Toredad olid

suviti külapeod Asta Aua küünis, kus mängiti maha isegi üks näitemäng. Näitleja Ants Jõgi oli siin külaskäikudel ja õpetas selgeks näitemängu "Vargamäe vanad ja noored". Pääsuke oli abimetsaülem ja tema naine õpetas naiste laulmist. Naised tantsisid rahvatantsu ja mängiti lõõtsa. Näitusmüükidel müüdi käsitööd. Küla oli ilus ja mitte mingit umbrohumetsa kusagil ei kasvanud nagu praegu. Isegi teede ääred niideti ära. Vanasti oli kord, nüüd seda enam ei ole. Koolis käisin Tääksis. Sel ajal oli internaat. Omal oli leivakott kaasas. Lõunaks tehti piimasuppi, hommikuti sai kohvi ja

õhtul teed, kuid põhitoid oli omal kotiga kaasas. Elekter tuli külla sakslaste ajal, kuid ta oli nii vilets ja vahel kustus ta jälle ära. Nii oli kaua aega."

Vaike Luht Rukkisaadu talust: "Külas oli tollal nii palju noori, et sai kokku panna võrkpallimeeskonna ja väiksemaid põngerjaid jagus ohtrasti veel pealtvaatajaiks. Mäletan Männiku talu suures küünis ühte maanaiste pidu, kus mu onupoeg mulle suure kroonise sokolaadi ostis. Maanaised korraldasid teeõhtuid. Kohvijoomist ma ei mäleta. Kolhoosi ajal toimusid peod Kivisilla küünis. Meeles on ka külarahva poolt mängitud etendus Vargamäe noortest ja vanadest, kus minu isa

mängis lombakat Sassi. Hiljem tuli külarahvast juhendada näitleja "Ugalast" ja siis mängiti suure eduga "Säärast mulki". Mäletan hästi, kuidas ma ise tantsisin peol "Madruste tantsu". Kuid palju käidi ka Tääksis pidudel. Tääksi Rahvamaja saalis toimusid tihti "Ugala" külalissetendused ja isegi Georg Ots on seal lavalaudadel laulnud. "Estonia" etendas "Kõrbelaulu". Külas on okupatsiooniajal tegutsenud ka side ja rahvamaja."

(järg pöördel)

(algus lk. 4)

Julia Kalvik Alt-Venesilla talust: "Aimlas oli metsatööstuspunkt ja inimesi tegutses seal palju. Minu lapsepõlv mõõdu peamiselt teistest lastest eraldi, sest olin pere ainus laps ja elasime Aimla keskusest eemal. Nelja naabripoisiga Mäelt-Venesilla talust ma ei suhelnud, nemad olid minust vanemad. Teiste lastega sain suhelda siis, kui sõja ajal Viljandist lapsed maale tungalteri korjama saadeti. Lapsepõlve põnevaim sündmus oli rehepeks. Palju rahvast tuli kokku. Tulin jalgsi Tääksist koju, et sellest sündmusest osa saada. 1. klassi läksin oktoobris-novembris. Isa hobusega viis. Ööbisin paar esimest kooliaastat tuttavate juures. Keskkoolis käisin Suure-Jaanis. Tihti sai seal jalgsi käidud, umbes kolm tundi olin teel. Talvel viis vahel mind sinna isa hobusega. Klassijuhatajaks oli Erik Saluveer ja õppealajuhatajaks Helgi Karolin.

Oluline on see, et omal ajal oli Aimla rahvast täis, kuid nüüd on küla tühjaks jäänud."

Arno Tampere Mäelt-Venesilla talust: "Meie talu on üks neist viiest talust, mida võib leida enne Rootsi sõda Kuningliku Joonistuskoja poolt tehtud kaardilt. Vanasti olid talude vahel kindlad piirid, nii et ei jäetud vagusid ka vahele. Kõik oli hooldatud ja ilus. Enne koolipõlve algust mäletan seda, et kippusin isaga metsa kaasa, kus mets käsitsi raadati ja kraavid torutati. Nii põnev oli

kivide lõhkamine. Isa oli vabadussõjas ja hiljem kaitseliidu tegelane ja kõva laskur, sakslaste ajal poliitiline politsei. Meil oli uue maja materjal valmis varutud, kui sõda talu plaanidele kriipsu peale tõmbas. Mäletan hästi, kuidas sõda algas. Pidin hommikul vana ruunaga piima Auksi meiereisse viima. Kümme küla viisid sinna piima ja said lõssi vastu. Lapsed tollal vanemate inimeste jutu vahele ei seganud - seal kuulsingi suurte juttu pealt, et sõda on alanud. Lõssikoormaga sõitsin ma tavaliselt alati rehe alla, aga seekord jätsin hobuse välja, viskasin ohjad aiateiba külge ja läksin ruttu tuppa teadet viima. Vanaema ja vanaisa ei

imestanudki, vaid ütlesid, et seda oli arvata. 1941. aastal vanaema suri. Kui venelased tulid, peksid nad emal vallamajas maksa lahti, isa tapeti Viljandi vanglas. Jäime vendadega tallu üksi. Siis tulid tallu ingerlased, kes olid samasugused väljasaadetud nagu paljud eestlased ja kellest üks oli mulle hiljem ema eest. Vene ajal veeti meie uue maja materjal Tääksi Rahvamaja kapitaalremondiks. Seda rahvamaja enam ei ole. Ta seisis mõnda aega tühjana, tahtsin seda ära osta. Vahepeal olin siit talust ära. 1963. aastal tuln tagasi ja siis pidin ühest toast mitu koormat sõnnikut välja vedama. Elektri panin ma ise siia tallu."

Elujõud Eestimaa ravimtaimedest!

Augustikuus korjatavad ravimtaimed

Linnurohi

Kasvab õuedel, teeservadel, muruplatsidel, söötidel, kuid ka mererannas, veekogude kallastel ning karjamaadel.

Kasutamine

Leotist kasutatakse sapi- ja põiekivide ning kroonilise neeru- ja põiepõletiku raviks, on üks parimaid soolade ainevahetuse reguleerijaid. Vähendab veresoonte lupjumist ja kaotab "sumina" peas.

Mustikas

Kasvab vaid happelisel pinnasel, seega okas- ja segametsades: laane- ja palumetsades, aga ka kuivendatud siirdesoo- ja rabametsades. Eelistab niiskeid ja mõõdukalt varjulisi kasvukohti.

Kasutamine

Üks väärtuslikemaid ja enim kasutatavaid metsamarju. Hästi säiluvad kuivatatud marjad on kasutusel rahvameditsiinis mao- ja soolehaiguste, kõhulahtisuse puhul. Ravimina on kasutatud ka mustika lehti, mis vähendavad suhkruhaigetel suhkruisaldust veres. Lehtede ekstrakt on tarvitatud nahahaiguste ja suu limaskestast haiguste korral.

Kanarbik

Kasvab eelkõige kuivadel lagedatel kasvukohtadel: nõmme- ja palumetsas, pärisniidul, kuid ka kuivemates rabades ja rabametsades, sageli massiliselt.

Kasutamine

Väga hea laialt tuntud meetaim, annab tumedat, veidi mõrkja maitsega mett. Rahvameditsiinis tuntud ravimtaimena, korjatakse õitsvaid latvu. Teed kasutatakse uriinieritust soodustava vahendina, sapi- ja neerukividest vabanemiseks, samuti liigse rasvumise vastu, närvid rahustamiseks, mao limaskestast põletiku ja maomahla liigse happesuse korral.

Üheksavägine

Eelistab lagedamaid alasid, teeservadel, nõlvadel, tehispiinasel (kruusaugud, paljandid), harvem päris- ja looniitudel. Sagedamini liivasel, kuid ka kruusasel ja paekiviklibusel pinnasel.

Kasutamine

Kogutakse kroonlehti koos tolmukatega, harvem lehti. Tarvitatakse peamiselt pehmendava ja rõgalahtistava vahendina kõha ning hingamisteede limaskestade põletike korral. Rahvameditsiinis on kasutatud ka neeru- ja põiehaiguste korral, teed ja värsketest lehtedest tehtud putru välispidiselt haavade, ohatiste ja haudunud varbavahede ravimisel.

Humal

Kasvab meil looduslikult jõgedes ja ojades kaldatihnikutes ning üksikute puude ümber väänandunult samuti jõesaartel, kraavikallastel ja pankranniku alusel, põõsastikes, eriti lepikutes.

Kasutamine

Taimelt kogutakse käbitaolisi, viljastamata emasõiskuid, millel on rohkesti kollakaid peekrikujulisi näärmehid. On tarvitatud rahustina ja valuvaigistina põie- ja neeruhaiguste puhul ning närvi- ja südamehaiguste puhul, ka unetuse korral. On kasutatud keedisena reumavalude vähendamiseks ja pea pesemiseks juuste väljalangemise korral.

Head korjamist!

Aivar Siim
ravimtaimede kasvataja

KAASLANE

Piret Tiirusson - aktiivne ja energiline

ettevõtmistega.

Mõned aastad tagasi sai ta omainimeseks Kolga -Jaani ja Saarepeedi kandi rahvale kauplusauga ringi sõites; teda teavad pered, kus on viimastel suvedel olnud keeleõppel vene lapsi, kuni Piret on seda projekti korraldava MTÜ Eesti Caritas Viljandimaa koordinaator. Siis veel Olustvere valla sotsiaalkomisjoni esimees, Tääksi Põhikooli hoolekogu liige. Kevadel teadsid paljud Piretit seoses rahvaloendusega kui Olustvere, Kolga-Jaani Saarepeedi ja Kõo valla ringkonnajuhatajat. Ja siis jääb Aimla küla Mäeotsa talu perenaisel oma talu toimetuste ja kõige muu kõrval jaksu ja aega olla ka Aimla külavanem. Ilma Pireti initsiatiivita poleks paljud ei väikesest Aimla külast ega tema nii aukartustäratavast minevikust midagi kuulda saanud. Suur töö on ära tehtud, tõestatud, et ka väike Aimla küla on oi kui elus ja väärt inimesi, kes seda nii enne kui praegu kodukülaks pidanud. Tark rahvasuugi teab, et kes palju teeb, see palju jõuab. Vähe Piret vist ei oskagi.

Piret suhtleb inimestega palju ja oskab seda teha. Kes temaga veidigi kokku puutunud, teavad teda kui rõõmsameelset, otsekohest ja abivalmis energiapommi, kelle sõna maksab ja kelle peale võib alati kindel olla. Piret märkab inimesi enda kõrval ja oskab toeks olla palumatagi. Ta on tõesti hea kaaslane.

Jõudu sulle ja aitäh olemast.

Kaaslane

Enamikele Olustvere valla inimestele ja kindlasti ka paljudele teistele on see nagu juba ammu tuttav. Piret Tiirusson oma aktiivsuse ja energiaga on nii mõndagi korda saatnud ning kes teab, kes kõik teda tunnevad seoses tema paljude

MUUTJAD

Eerung

(Foto erakogust.)

Rubriigi "Muutjad" kolmas lugu räägib kolme mehe loodud firmast, mis annab tööd 130-le Viljandimaal inimesele. 1992. aastal alustasid Arno Kütt, Madis Agur ja Andrus Koovit vanas talumajas männipuidust laudade ja toolide valmistamist. Peagi jäi vana taluhoone hakkajatele meestele kitsaks ja siis renditi 1993. aastal väike puidutöökoda ja asutati AS Eerung (sõna "eerung" on termin tiseritöö kohta käivast sõnavarast ja tähistab 45° nurka).

Peagi sõlmiti esimesed välislepingud, tellimuste hulk kasvas aga pidevalt ja vanad ruumid jäid jällegi kitsaks. 1994. aastal renditi Sürgaveres 1400 m² hoone, mis järgmisel aastal koos kahe sarnasega ära osteti.

1997. aastal investeeriti tehnoloogiasse kolm miljonit krooni, mille tulemusena tõusis toodete kvaliteet Euroopa nõuetele vastavaks. Eerungi puidutööstusmasinatele lisandus Itaalia firma Morbidelli programmi juhtimisega puidutööstuskeskus, mis oli esimesi Eestis. 1998. aastal investeeriti taas aktsiaseltsi ja

kaasomanikuks sai Rootsi investeerimisfirma Estinvest AB. 1999. aastal osteti juurde teine, täiuslikum programmpink ja as/Cameleonile kuulunud Pinska mööblitööstus ning alustati kummutite valmistamist. Laieneti ka juurdehituse teel. AS Eerungi tooteid turustatakse kaheteistkümmesse riiki ja tänaseks päevaks ollakse üks juhtivaid täispuidust laudade tootjaid Eestis, kusjuures valdav osa toodangust on orienteeritud ekspordile. Pidevalt pööratakse tähelepanu firmasise andmetöötuse arengule ja arvu on kaasatud tootmisprotsessi kõikidesse lõikudesse. Kaks töötlemiskeskust valmistavad ka kõige keerulisema profiiliga detaili arvu tootmisprogrammi alusel. Uusi tooteid luuakse ise ja ka tellija soovil alusel. Arvutite tänapäevane tase on võimaldanud luua toimiva süsteemi, kus igast valminud tootenäidisest tehakse digitaalkamera abil ülesvõtte, mis toimetatakse seejärel mõne minuti jooksul koos lisainformatsiooniga Eerungi koduleheküljele tutvumiseks huvilistele kogu maailmas. Ajalooks

on saanud tülikas ning aeganõudev fakside ja kirjade abil suhtlemine, kuna e-maili abil suheldakse kümneid kordi kiiremini. Eestis saab Eerung'i tooteid osta ja vaadata internetist aadressil www.eerung.ee asuvast virtuaalsest kauplusest ja firmal on suured lootused seoses interneti kaudu toimuva infovahetuse arenguga: peetakse loomulikuks kodulehekülje omamist ja aktiivset müügitööd selle kaudu. Ajalehes Sakala on olnud juttu sellestki, et kohalikele inimestele müüdid Eerungi tooted on rahvale väga meelindud.

Ettevõtte töötab kolmes vahetuses ja omanikeks on praegu asutajaliikmete poolt moodustatud Eerung Grupp AS ja Estinvest AB. Meeskond - nii nagu ettevõttegi - on moodustunud pidevalt edasi arenedes ja täiustudes. Kõikide ametikohtade loomist eelnevalt põhjalikult kaalutakse ja otsused langetatakse alles siis, kui ollakse veendunud, et muudatustega paraneb ettevõtte töövoime ja klienditeeninduse tase. Juhtkonna arvates on suudetud luua meeskond, mille iga liige teab täpselt oma ülesandeid:

Arno Kütt, tegevdirektor:	0 50 36 904
Andrus Koovit, haldusdirektor:	0 51 40 033
Madis Agur, varustusdirektor:	0 51 15 033
Toomas Tamm, turundusdirektor:	0 51 65 101
Lauri Sepp, tootmisdirektor:	0 52 78 118
Vello Tilk, varustusjuht:	0 50 78 4
Sekretär:	0 43 33 330
e-mail:	eerung@eerung.ee
kodulehekülje ja mööblikauplus internetis:	WWW.eerung.ee

Interneti ja firma juhtidega suheldes
pani loo kirja Tiitu Jürjadi

SAAME TUTTAVAKS

Ajalehe levitajad

Nimetus ühendab endas 42 jätkus.
poissi ja tüdrukut 5.-9. klassini.

Eestvedajaks on Suure-Jaani vallavalitsuse majandusnõunik Märt Perve.

Suure-Jaani vallavalitsuses otsustati oma piirkonna elanikele Leole kättetoimetamine usaldada Suure-Jaani Gümnaasiumi ja Sürgavere Põhikooli õpilastele.

Kedagi vägisi ei sunnitud, pigem oli vastupidi, soovijaid

Ajalehe levitajad ja Suure-Jaani vallavalitsuse esindaja Märt Perve sõlmisid koostöölepingu, millele ka osapooled on alla kirjutanud ja seega vastutuse enda peale võtnud, et ajalehed laialt veetud saaksid. Tekkinud probleemidest peavad õpilased teatama vallavalitsusele. Lepingus on kirjas, et Suure-Jaani vallavalitsus hüvitab Leole kojukande üks kord aastas, s.t.

Suure-Jaani Gümnaasiumi õpilastest ajalehe levitajad:

Põhjaka küla - Kersti Kase ja Kaupo Feldmann
Kootsi küla - Monika Peterson ja Gerli Lepik
Vihiküla küla - Aili Orav
Jälevere küla - Kersti Toom
Lahmuse küla - Rainer Sassi ja Sigrid Unt
Nuutre küla - Kaupo Voormansik
Koidama küla - Raido Leidur, Vahur Tepper ja Mario Kondel
Lõhavere küla - Triini Pakkonen ja Jorma Härm
Päraküla küla - Teele Perve, Aivo Aasa ja Aimur Aasa
Võlli küla - Kaili Lindla ja Taivo Sõts
Ängi küla - Karl Ventsel, Liis Elts ja Kristel Roosiorg
Arjadi küla - Ivo Kaljurand
Reegoldi küla - Ivar Ambos ja Kristjan Valmet
Epra küla - Kaupo Prantsus
Taevere küla - Rain Täaker
Navesti küla - Martin Jaaniste
Tällevere küla - Taavi Kõvatomas

Sürgavere Põhikooli õpilastest ajalehe levitajad:

Munsi küla - Timo Pajo ja Viljar Kütt
Sürgavere küla - Katrin Varblane, Tuuli Rajamäe, Katrin Suurpere, Sirly Märdla, Airi Pintselt ja Victoria Orav
Kerita küla - Janar Nugis ja Reet Laja
Kabala küla - Kristi Toome ja Tiina Toome
Epra küla - Kajar Klaas

ARST SOOVITAB

Footonresonantsteraapia-diagnostika ja ravi aparaadiga

Aparaadi abil on võimalik toetada organismi loomulikke protsesse, immuunsüsteemi ja taastada terves organismis valitsev tasakaal. Aparaadil on kaks funktsiooni: diagnostika ja ravi. Võimalik on kindlaks määrata, milline organ või organsüsteem ei funktsioneer normaalselt. Kasutatakse sõrmedel ja varvastel asuvaid akupunktuurpunkte. Ravi koosneb tagasiside süsteemist, mille abil aparaat eristab hormoonilised ja kaootilised segadused. See toimub elektrooniliste filtrite abil. Igale biokeemilisele reaktsioonile elneb elektromagnetiline vibratsioon. Muutes ja parandades vibratsiooni, muudetakse automaatselt keha biokeemiat. Sellest algabki paranemine. See diagnostikameetod laseb kehal rääkida, mis teda vaevab. Kust tulevad seljavalud? Kas põhjuseks on selgroog? Instrumenti abil on võimalik leida, mis on põhjuseks. Seljavalu

võib olla põhjustatud põiest, eesnäärrest, või munasarjadest. Põie meridiaan kulgeb kahel pool selgroogu, selja allosast kuni peani. Miinimumseansside arv ühele inimesele on vähemalt kolm korda. Arukas oleks teha kümme korda. Aparaat ei tohi kasutada inimeste puhul, kellel on siirdatud organeid, südamestimulaator. Kasutusvaldkond on lai: depressioon, klimakteerilised vaevused, valud, krooniline väsimus, allergia, ekseemid, liigestehaigused jne.

Eestisse on jõudnud see meetod tänu Dr. Johan Boswinhelle Sveitsist. Ta on praktiseerinud footonresonantsteraapiat juba 18 aastat ja saanud häid tulemusi.

Footonresonantsteraapia diagnostika ja ravi toimub ka Suure-Jaanis Pärnu tn.8 alates 7. augustist E,K,R kl. 9-14, tel. 05203220
Dr. Aime Seppi

KAUNIS KODU KONKURSS SUURE-JAANI VALLAS

27. juunil jõudis lõpule ülevaatus Kaunis Kodu esimene etapp. Mõistagi ei piirdu ülevaatus vaid 27. juunil lõppeva esimese etapiga. Läbi viiakse ka teine etapp, millest tehakse kokkuvõtteid tänavu 05. septembril. Kolm paremat kodu selguvadki alles teise etapi hindamisega. Neile on ette nähtud rahalised preemiad (vastavalt 3000, 2000 ja 1000 krooni), lisaks saab võitja ka majamärgi Kaunis Kodu. Kaunimatest kodudest ja hoonetest, aga ka enim silma riiuvaist objektidest antakse välja ka fotoalbum, mida eksponeeritakse avalikult kõigile valla elanikele.

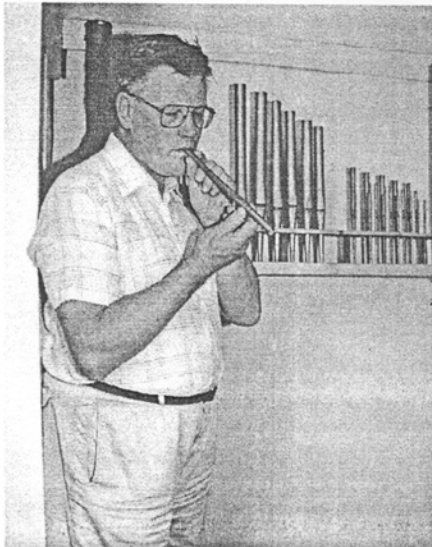
Kindlasti on kokkuvõtete tegemise ajaks mõnigi hoone saanud värsvikorra, paljudest aedadest nähtub kohalike amatööraednike oskuste tõusu ning valla üldilme on seetõttu tunduvalt paranenud. Esimese etapi kokkuvõtete järgi on parimad

järgmised kodud ja hoonete kompleksid:

Talud-Kodud
Tiidumäe – Väino Putrolainen (Põhjaka küla)
Mäekalda – Leopold Viigand (Reegoldi küla)
Vahtra – Lembit Prantsus (Epra küla)
Eramud
Kirsi 6 – Heidi Raba (Sürgavere küla)
Kirsi 5 – Romet Puu (Sürgavere küla)
Sõpruse 17 – Kaljo Pöder (Nuutre küla)
Korterealamud
Sürgavere 4 – (Sürgavere küla)
Tootmishoonete kompleksid
Eesti Hõövelliiist – (Päraküla küla)
Kultuuri-Hariduse hoonete kompleksid
Kõidama lasteaed Traksik – (Kõidama küla)

Märt Perve
Suure-Jaani valla
majandusarendusnõunik

MEIE KÜLALISI

Hardo Kriisa tutvustab Suure-Jaani kiriku originaalvilesid aastast 1804.

Rubriigi esimene jutt kõlab orelimeistrilt Hardo ja Hollan Kriisalt, kes osalesid 21. ülemaailmsel orelimeistrite kongressil ja seoses sellega viibisid lühikest aega ka Suure Jaanis.

“ISO- rahvusvaheline orelimeistrite ühing korraldab iga kahe aasta järel suurema väljasõidu, et tutvuda erinevate orelitega. ISO liikmed on professionaalsed oreliehitajad üle maailma. Kaks aastat tagasi oli kokkutulek Pariisis, vaadati sealseid oreleid. Käidud on Hispaanias, Ameerikas, Portugalis, Inglismaal. Järgmine tuleb ilmselt Norras. 21. kongress otsustati teha Baltimaades. Eestis viibitakse kaks päeva. Tulime Valmierast Otepäele ja sealt Suure-Jaani. Eestit eristab teistest just see, et meil on palju pneumaatilisi pille, mis on mujal maailmas praktiliselt välja loobitud. Oli selline arvamine, et nad ei oma mingit väärtust. Minski üle mehhaanilistele orelitele, aga nüüd on märgatud, et see oli väga suur viga. Mujal maailmas selliseid pille enam ei ole. Oleme üpris rikkad, kuigi nad on küllaltki korrast ära. Tallinna orelid on siiski päris korras. Leedus ja Lätiski pole olukord parem, kirikud on vaesed. Suure-Jaani orelid oldi vaimustatud, sest ta on hea kõlaga, Steini orel aastast 1804. Sama orel aastast 1805 on veel tervikuna Saaremaal

Kihelkonnas, kuid ta vajab põhjalikku remonti. Siin on mõned originaalviled, Eesti vanimad.

Sellised ringkäigud pakuvad ISO liikmetele suurt huvi: laieneb silmaring ja tekivad kontaktid. Esindatud on 16 riiki, nende seas Jaapan, Austraalia, Ameerika, Kanada. Orelimeistrite hulgas on ka üks eestlane. Kanadalane Karl Raudsepp pole küll Eestis sündinud, kuid rääkis hästi eesti keelt. Tema esivanemad on pärit Suure-Jaani kandist.

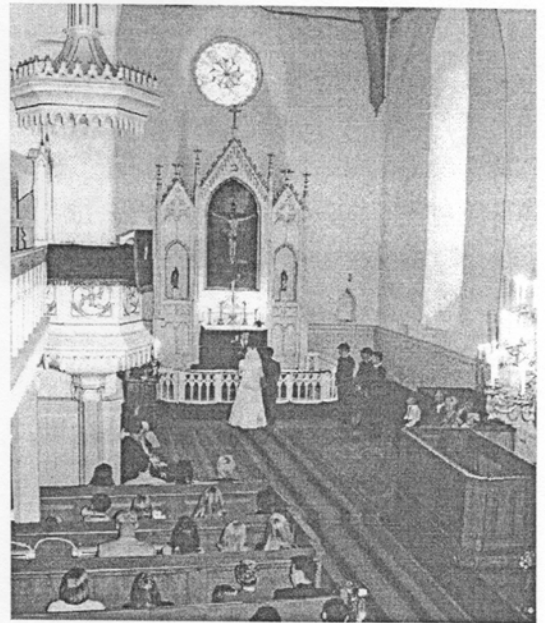
Lisada võiks veel seda, et Eesti riigi poolt puudub absoluutselt igasugune huvi orelite vastu. Samuti muinsuskaitse, sest see on täielik totrus, kui muinsuskaitse ütleb, et orel on muinsuskaitse all, aga tegelikult selgub, et neid huvitab vaid puidust fassaadiosa. Isegi viled neid ei huvita. Näiteks Urvestes on umbes seitse tahvlit kaitse all. Ei saa veel öelda, et orel on kaitse all. Midagi peab selles osas põhjalikult ümber tegema.”

Suure-Jaani kirikus oli eksponeeritud Hardo Kriisa oreliehitamise ja remontimise tööriistad: tinatorude valmistamise press ja tinapleki hõõvelmasin. Eksponeeritud oli paar tinatoru, millest võis näha, mis võib juhtuda tinast vile või toruga, kui temperatuur kirikus langeb alla –18°C.

Kihelkonnakiige avamise simman Suure-Jaanis, kus tantsisid rahvatantsijad ja esines külakapell, oli rahvusvahelisele orelimeistrite seltskonnale eksootiliseks elamuseks.

Jutu pani kirja Jaanus Siim

KIRIKLIKUD TALITUSED

Laulatus

Abielu on Jumala kink neile, kes tahavad oma eluteed ühiselt käia. Seepärast on abielu alati ka usu ja usalduse küsimus. Jumala plaani järgi rajatud abielu alguseks on laulatus.

Laulatus on kristliku abielu sõlmimine ja abielu algus. Abielutootusega annavad mees ja naine lubaduse üksteist teenida ja toetada, olla truud, elada korrastatud seksuaalelu, sünnitada ja kasvatada lapsi ning teha kõik ühiseks heaoluks. Laulatusele palutakse Jumal õnnistust ja abi abiellunuile selle söotuse täitmiseks.

Laulatus on abielu õiguslik kinnitamine kiriku poolt. Laulatuseks peavad mõlemad abiellujad olema täisõiguslikud kiriku liikmed, nad peavad olema õigusvõimelised ning praegu veel ka riiklikult oma abielu registreerima. Abiellujatel peab olema tahe abieluks. Kirik ei loe kehtivaks üksnes registreeritud abielu.

Abiellumissoovist tuleb teatada aegsasti. Õpetajaga räägitakse eelnevalt läbi kõik abielu ja laulatust puudutavad küsimused.

Laulatusel töötavad pooled üksteist austada ja armastada ning teineteisele truud olla lõpuni. See muudab abielu eluagseks ning on kaitstud käsuga: ära riku abielu.

Kristlik abielu rajatakse isetule armastusele, teineteisemõistmisele, hoolimisele, teenimisele, andestusele, meeleparandusele, need on abielu püsivuse põhitõed.

Laulatus toimub kiriku kehtsetatud korra kohaselt, millega saab enne tutvuda. Loomulikult arvestatakse talituse läbiviimisel abiellujate soovidega.

Laulatusel pannakse sõrme laulatussõrmused kristliku abielu tunnusena ning antakse laulatustunnistus. Laulatuse andmed kantakse kirikuraamatusse.

Ilus tava on tulla kirikusse tähistama ka kuldpulma 50 aasta möödumisel laulatusest.

Sürgavere hariduselu ajaloost

2001. aastal möödub 80 aastat sellest ajast, mil Sürgavere mõisahoonel anti kooli kasutada. Kooli aastapäevade tähistamise aluseks oleme võtnud aasta 1921. Esmakordselt tähistasime 1971. aastal kooli 50. aastapäeva. Iga viie aasta järel on kooliperre kokku tulnud. 2001. aastal peaks tulema arvult seitsmes kokkutulek. Arvan, et just nüüd on sobiv aeg hakata tegema tagasivaateid Sürgavere hariduselu. Alustame seda 19. sajandist. Sürgavere koolid vanemal ajal olid

Paju ja Kookla. Hiljem liidetud Lõhavere vallast tuli juurde ka Lõhavere kool.

Paju kool asus Kälste külas, nüüdse Paju talu kõrval, vallamajast ühe kilomeetri kaugusel. Tema tagamaaks olid Kälste, Udeküla ja Sürgavere mõis. Kookla kooli asukohaks oli Kookla küla ja kooli ringkonda kuulusid Pilustvere, Kookla külad ja Jäti ning Võistre mõisa maad.

Lõhavere kool oli asutatud 1800. aastate ümber ja koolis olid algul käinud vaid need lapsed, kes ei

osanud katsetel lugeda. Koolitoaks oli rehetuba ja selle kõrval õpetaja-koolmeistri korteriks väike neljakandiline ruum, kuhu mahtus parajasti magamise ase. Kooli, selle tõttu, et sinna pidid minema need lapsed, kes ei osanud lugeda, kutsuti rahva keskel “rumaluse kooliks”. Seetõttu õppisid lapsed kõik kodus hoolega lugema, et mitte sattuda katsetelt kooli. Üheks esimeseks koolmeistriks oli Jaan Liiva.

Endla Reitmann

(Järgneb)

ÖNNITLEME SÜNNIPÄEVALAPSI!

Suure-Jaani linnas:

Elmar Lossmann	17.08.1914	86 a.
Iriina Lüdemann	10.08.1914	86 a.
Johannes Rannala	02.08.1918	82 a.
Ella Tirmann	05.08.1921	79 a.
Meeri Janno	23.08.1921	79 a.
Ludmilla Reimaa	14.08.1923	77 a.
Aleksander Liho	07.08.1924	76 a.
Jekaterina Koodres	11.08.1925	75 a.
Lilli Mägi	23.08.1925	75 a.
Linda Tammiste	04.08.1926	74 a.
Heinrich Jürgen	24.08.1927	73 a.
Helmi Kimmel	08.08.1927	73 a.
Leida Vendla	25.08.1927	73 a.
Aleksander-Otto Pael	31.08.1928	72 a.
Ida Lenk	08.08.1928	72 a.
Helmi Jaakson	25.08.1928	72 a.
Heino Avik	18.08.1930	70 a.
Selma Kütt	23.08.1930	70 a.
Adolf Takk	21.08.1931	69 a.
Jaan-Martin Tepper	25.08.1931	69 a.
Vilma Schmidt	20.08.1931	69 a.
Linda Liigus	19.08.1932	68 a.
Aino Tasak	22.08.1932	68 a.
Tiina Idla	1.08.1933	67 a.
Viive Udu	27.08.1933	67 a.
Helju Keskküla	29.08.1933	67 a.
Maie Arakas	06.08.1936	64 a.
Maive Ottas	20.08.1938	62 a.
Helju Viies	02.08.1940	60 a.
Helle Sauga	12.08.1942	58 a.
Imbi Tirmann	20.08.1942	58 a.
Elna Hansen	23.08.1942	58 a.
Arvo Sims	23.08.1943	57 a.
Marju Juurak	21.08.1944	56 a.
Reet Maidla	22.08.1944	56 a.
Toomas Kändla	11.08.1945	55 a.
Raivo Udu	17.08.1945	55 a.
Tiia Vendelin	10.08.1945	55 a.
Imbi Kährik	31.08.1946	54 a.
Ülle Vähter	01.08.1947	53 a.
Linda Kohv	20.08.1950	50 a.
Anne Raid	27.08.1950	50 a.

Suure-Jaani vallas

Linda Kull	03.08.06	94 a.
Anna Palits	25.08.10	90 a.
Ella Villem	01.08.12	88 a.
August Tabur	26.08.15	85 a.
Tiiu Arukask2	4.08.16	84 a.
Liina Jürgen	26.08.17	83 a.
Aleksei Johanson	21.08.18	82 a.
Vello-Bernhard		
Karuse	01.08.30	70 a.
Ülo All	02.08.30	70 a.
Virve Teder	06.08.30	70 a.
Hilja Kase	13.08.30	70 a.
Endel Männik	11.08.40	60 a.
Tõnis Lainevoog	23.08.40	60 a.
Hille Valdmaa	24.08.40	60 a.
Helju Himmelreich	01.08.45	55 a.
Olev Helemets	11.08.50	50 a.
Sirje Veldemann	28.08.50	50 a.

Önnitlеме lapse sünni puhul

Anneli Kundlal ja Lenno Kanguril sündis 07.06.2000 tütar Anna Krete

Olustvere vallas

Helmi Kolk	01.08.1918	82 a.
Magda Kollamaa	01.08.1918	82 a.
Alfred Mill	04.08.1904	96 a.
Bronislava Kaju	10.08.1914	86 a.
Jaan Kivisild	13.08.1908	92 a.
Karl Viigand	13.08.1913	87 a.
Salme Sepp	14.08.1907	93 a.
Marta Tõnissoo	17.08.1910	90 a.
Linda Subi	18.08.1918	82 a.
Karell Kaljuste	29.08.1918	82 a.
Linda Kaljuste	31.08.1919	81 a.
Alma Sepp	31.08.1930	70 a.
Vello Mägi	04.08.1945	55 a.
Elmo Teearu	28.08.1940	60 a.
Jaak Jaanre	28.08.1935	65 a.

KIRIKLIKUD TALITUSED

Kristlik matus näitab: surm on inimese lahutamatu osa, ning väljendab arusaamu surmast, alust ja inimestest.

Matus on

1. eestpave lahkunu eest. Ühiselt palvetatakse lahkunu hingerahu pärast ning usaldatakse ta Jumala hoolde

2. Austus ja tänu. Omaksed ja koguduse meenutavad lahkunut ning tänavad Jumalat tema elu eest.

3. Lohutus. See on Jumala hea tahte ja päästesõnumi kuulutamise surma tõsiduses ja traagilisuses. Kristlik matus pole niivõrd kurb, kuivõrd igavese elu lootust äratav ja Jumala võitu töötav talitus

Kristlikule matusele on õigus igal ristitud inimesel (kui ta pole kirikust välja astunud või heidetud). Omastel tuleks pidada ristitud inimese matus kiriklikult pidada ka siis kui ta ei ole seda ise selgelt väljendanud. Kirikulikult võib matta ka ristimata inimesi, kui kristlik matus on olnud lahkunu või tema omaste tõsine soov.

Kõigi juhtude üle otsustab õpetaja. Tänapäeval maetakse kiriklikult ka enesetapjad, kui see on omaste soov. Kiriklikult ei maeta avalikke ususalgajaid.

Kristlikus maailmas, kuhu ka meie Suure-Jaanis kuulume, on kristlik matus üldreegiks. Omaste kohus on kaasa aidata lahkunu väärikale muldasängitamisele. Väärikas matus on inimese õigus.

Matuse korraldajad peaksid võimalikult ruttu ühendust võtma kogudusega ja registreerima andmed surma kohta. Selleks on vaja kaasa võtta surmatunnistus.

Kiriklik matus võib toimuda kirikus, kabelis, kodust ärasaatmisega, haual ja ka krematooriumis, samuti võib tuhatatud põrmu kirikulikult mulda sängitada.

Kristliku matuse juurde kuulub tavaliselt rist, kas puurist hauale asetamiseks või ristimärk

Matus

hauaplaadi peal.

Kui mingil põhjusel ei olnud kristlik matus võimalik, võib hiljem pidada hauapühitsemistalutuse. Samuti võib pidada talitust haual hauakivi asetamisel või lahkunu surma- või sünnipäeval

Kõigi matuste andmed kantakse kirikuraamatusse. Lähemat infot kõigi talituste kohta saab koguduse kantseleist (Kõleri 1, tel. 71128) ärge häbenege küsima tulla!

Mälestame

Liidia Kahu
05.06.1915-20.07.2000
Aliide Muruveer
06.11.1909-14.07.2000
Õilme Kõstner
14.11.1929-02.08.2000
Jaan Roomets
10.02.1956-03.08.2000
Stella Sepp
15.12.1976-06.07.2000
Emilie Lippa
12.04.1916-06.07.2000
Taso Päeva
08.11.1927-28.07.2000

SINULE!

12.augustil Paala kultuurimaja ekskursioon Toilasse
19.augustil Paala kultuurimaja ekskursioon Pärnusse
augustikuus jätkuvad ilusa ilma korral igal kolmapäeval puhkpillimuusikaõhtud Suure-Jaani kihelkonnakiige juures algusega 20.00

TEATED

Ostan Suure-Jaani linna maja. Telefon 043 72 108.

Metsaraie, väljavedu, transport ja kokkuost.
Mobiil: 05091477

Müün värsket kartulit ja küttepuid (ka kojutoomisega).
Mobiil: 051 08 276

Müüa neljatoaline keskküttega korter. Ostan laste viiuli. Tel. 71580, Mob.05091477

19.augustil kell 16.00 - Tääksi tantsurühma Õerutajate 35-enda aastapäeva kokkutulek **Kuhjavers kiiplaplatsil.**

Suure-Jaani valla erastamiskomisjon kuulutab eelläbirääkimistega pakkumisel välja järgmise munitsipaalvara erastamiseks:

Lepakose Mets maauksus.
Pakkumiste esitamise tähtaeg 14.08.2000.a. kell 15.00

Osavõttu 5 000 krooni ja tagatisraha 100 000 krooni tasuda enne pakkumiste esitamise tähtaega Suure-Jaani valla arveldusarvele 10302008800000 EUP kood 401 või kohapeal kassasse. Võõrandatava vara kohta saab informatsiooni Suure-Jaani Vallavalitsusest Nurme 5 Suure-Jaani, telefonidel: (043) 55 431, mobiil. 052 82 910, E-mail mart@vald.s-jaani.ee

Tänuavaldus

Suure-Jaani kultuurimaja direktor Tiiu Siim tänab 40. järvepeo eduka läbiviimise eest kogu meeskonda ja kõiki sponsoreid. Tänuõnad kuuluvad muidugi ka ilmataadile, kes taevaluugid õigel ajal kinni hoidis. Kõige enam kiidab ta fantastilist publikut, kes kõikidele esinejatele meeldiva mälestuse jättis. "Hea publik on see, kes teeb peost peo!" Mõtteid ja ideid tulevaste pidude korraldamiseks ootab kultuurimaja huviga.

LEOLE

Kolme omavalitsuse infoleht ilmub kord kuus.
E-mail Leole@vald.s-jaani.ee
Reklaam (243) 55 431

Reklaamkuulutuse hind: firmal 150.- kr., eraisikul 15.- kr. Teie reklaam ilmub järgmises lehes kui toote selle meile enne 04. kuupäeva.

Toimetaja: Tiiu Jüriado
Suure-Jaani jsk,
tel. kodus (243) 71 580
E-mail: Tiiu.Jyriado@mail.ee

Toimetaja-abi fotograaf:
Jaanus Siim
tel. kodus (243) 71 601
mob. (8) 251 78 704
E-mail: Jaanus.Siim.002@mail.ee

Kontaktisikud:
Suure-Jaani Linnavalitsus
Lii Rennit
tel. (243) 71 145
faks. (243) 71 271
E-mail: lii@lv.s-jaani.ee

Suur-Jaani Vallavalitsus
Märt Perve
tel. (243) 55 431
faks. (243) 55 439
E-mail: mart@vald.s-jaani.ee

Olustvere Vallavalitsus
Silvi Raudmets
tel. (243) 74 266
faks. (243) 74 389
E-mail: olustverevv@alex.vil.ee

Suure-Jaani Gümnaasium
Reeda Sadam
tel. (243) 71 130
faks. (243) 72 050
mob. 252 02 343
E-mail: reeda@sjg.edu.ee